

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΓΟΝΕΩΝ & ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ
3^{ΟΥ} ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΠΑΛΛΗΝΗΣ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Από το χθες στο σήμερα: δυο ποιήματα ως αφορμή για συζήτηση για την συμπεριληπτική γλώσσα στα σχολικά βιβλία και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση

25/4/2023

Από την επιστήμη της ψυχολογίας γνωρίζουμε ότι τα παιδιά μπορούν και κατανοούν τον κόσμο μέχρι το σημείο που αναπτυξιακά τους επιτρέπουν τα γνωστικά τους εργαλεία και οι ικανότητές τους. Άραγε ένα παιδί της Γ' Δημοτικού που διαβάζει στην τάξη ή στο σπίτι από το σχολικό του βιβλίο ένα ποίημα για «νεγράκια» και για «αραπάκια», μπορεί να κατανοήσει το ποίημα σε σχέση με τον δημιουργό και τον χρόνο που γράφτηκε και πολύ περισσότερο την ακαταλληλότητα των λέξεων αυτών στο σήμερα;

Η ερώτηση δεν είναι υποθετική, καθώς στο σημερινό βιβλίο θρησκευτικών της Γ' Δημοτικού, μέρος της ύλης που διδάσκεται στο κεφάλαιο με θέμα τη φιλία είναι το «Μικρό ποίημα της φιλίας» του Νικηφόρου Βρεττάκου και το «Γλυκό τσαμπί σταφύλι» της Μαρίας Γουμενοπούλου. Στο πρώτο υπάρχει αναφορά σε «έγχρωμα» παιδιά και «νεγράκια», στο δεύτερο εμφανίζεται ανάμεσα σε άλλα «το αραπάκι».

Προφανώς οι λέξεις «νεγράκι» και «αραπάκι» έρχονται από και αντικατοπτρίζουν την εποχή στην οποία τα ποιήματα δημιουργήθηκαν (περισσότερο από 3 ή 4 δεκαετίες πριν), και όπου κάπου μακριά από εμάς, σε άλλες χώρες και ηπείρους, ζούσε ένα διαφορετικό παιδί, σχεδόν εξωτικό. Στο χρόνο που δημιουργήθηκαν τα ποιήματα, γράφτηκαν με στόχο να προωθήσουν την ιδέα της φιλίας μεταξύ των λαών. Ωστόσο, την εποχή εκείνη δεν υπήρχε ακόμα η επίγνωση της βαρύτητας και της ρατσιστικής χροιάς των συγκεκριμένων λέξεων την οποία ανέδειξαν τα κινήματα των μαύρων (κινήματα για τα πολιτικά δικαιώματα) αργότερα. Από την σύγχρονη έρευνα γνωρίζουμε ότι, όχι μόνο δεν υπάρχει ιστορική και κοινωνική νομιμοποίηση των συγκεκριμένων λέξεων αλλά αντίθετα, είναι λέξεις που πληγώνουν.

Σήμερα, στις τάξεις της Γ' δημοτικού, το «νεγράκι» δεν είναι μια αφηρημένη έννοια, αλλά το παιδί στο διπλανό θρανίο, το παιδί μας, το παιδί της γειτόνισσας μας. Έρευνες από την κοινωνική ψυχολογία καταρρίπτουν τις θεωρίες περί φυλετικής αχρωματοψίας (colour-blindness), δείχνοντας ότι τα παιδιά είναι ικανά να αναπτύξουν φυλετικά στερεότυπα από τόσο νωρίς όσο στις ηλικίες 3-5 χρονών (δείτε [εδώ](#)). Επίσης, έρευνες από τις Η.Π.Α αναδεικνύουν ότι παιδιά 8-10 χρονών μπορούν να μιλήσουν για την ιδέα της φυλετικής ισότητας και ταυτόχρονα να αναπαράγουν ρατσιστικές ιδέες και λέξεις (δείτε ενδεικτικά [εδώ](#)).

Από όλα τα παραπάνω, είναι ασφαλές λοιπόν να συνάγουμε ότι ακόμα και αν φωτισμένοι εκπαιδευτικοί θελήσουν να χρησιμοποιήσουν τα συγκεκριμένα ποιήματα για τη συζήτηση της διαφορετικότητας, είναι αμφίβολο ότι θα πετύχουν τον στόχο τους. Τα παιδιά σε αυτή την ηλικία δεν διαθέτουν ακόμα τη σύνθετη αναλυτική σκέψη για να κατανοήσουν γιατί ένα ποίημα που μιλάει για τη φιλία χρησιμοποιεί ρατσιστικές λέξεις, οι οποίες προκύπτουν από ιστορικά, κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα. Επιπλέον, η χρήση λέξεων που διαιωνίζουν στερεότυπα, όπως οι παραπάνω, είναι επιζήμια για την αυτοεκτίμηση των παιδιών που στιγματίζονται από αυτές και δυσχεραίνει τη συμμετοχή τους στις σχολικές δραστηριότητες και την ακαδημαϊκή τους πρόοδο, ακόμη και όταν οι προθέσεις αυτού που τις χρησιμοποιεί είναι αγαθές (δείτε ενδεικτικά [εδώ](#)).

Είναι βέβαιο, από την άλλη, πως μια διαπολιτισμική εκπαιδευτική διαδικασία που θα σέβεται όλα τα παιδιά και θα τιμά τη διαφορετικότητα μέσα στις σχολικές τάξεις στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα δεν μπορεί να βασιστεί μόνο στις καλές προθέσεις δημιουργών, εκπαιδευτικών και πολιτικών. Είναι απαραίτητες οι γνώσεις και οι δεξιότητες, είναι απαραίτητο επίσης ένα κατάλληλο εκπαιδευτικό υλικό. Με το παρόν, κατά συνέπεια, οι παρακάτω σύλλογοι-οργανώσεις:

Πελαργός - Σύλλογος Φίλων της Μεικτής Οικογένειας

ANASA Πολιτιστικό Κέντρο Αφρικανικής Τέχνης και Πολιτισμού

Όμιλος για την Ιστορική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων 1ου Δημοτικού Σχολείου Πεύκης

Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων 3ου Δημοτικού Σχολείου Παλλήνης

Σύλλογος Γονέων 14ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών "Δημήτρης Πικιώνης"

Generation 2.0 for Rights, Equality & Diversity

ΖΗΤΑΜΕ την απόσυρση των ποιημάτων αυτών από τη διδακτέα ύλη και -ενόψει της επικείμενης αλλαγής των σχολικών εγχειριδίων του δημοτικού- προσβλέπουμε σε επιλογές που θα σέβονται τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και θα ανταποκρίνονται στα δεδομένα της πολυπολιτισμικής κοινωνίας.